

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра іноземної філології та перекладу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ АНГЛІЙСЬКО- ТА
УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ: КОМУНІКАТИВНО-
ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ»**

Здобувача вищої освіти
2 курсу, групи Ф-21в(м),
спеціальності 035 «Філологія»

освітньої програми «Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська»
вечірньої форми навчання

Андрія БОРОДАЧЕНКА

Науковий керівник
канд.філол.н., доцент

Лілія ТЕРЕЩЕНКО

Гарант освітньої програми
д-р. філол. наук, професор

Наталя ІВАНИЦЬКА

Вінниця 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
1.1 Історія розвитку поняття «інтернет-мем».....	6
1.2 Жанрові характеристики інтернет-мемів.....	13
1.3 Поняття комічного і прояви комічного в інтернет-мемах.....	19
1.3.1 Теорії комічного: від Арістотеля до сучасних підходів.....	20
1.3.2 Жанри комічного та їх відображення в інтернет-мемах	22
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ АНГЛІЙСЬКО- ТА УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ	27
2.1 Матеріал і методи дослідження	27
2.2 Структурні характеристики інтернет-мемів	27
2.3 Стилїстична класифікація інтернет-мемів.....	35
2.4 Тематична класифікація інтернет-мемів	39
2.5 Комунікативно-прагматичні функції інтернет-мемів	47
Висновки до розділу 2.....	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Сучасний інформаційний простір представляє собою суміш фактів та вигадки, які часто переінтєпретовують дійсність у термінах сміхової культури та лінгвістичної гри, залучаючи аудиторію до аналізу прямого і переносного змісту креолізованого тексту, який виникає як реакція на найбільш значущі або дражливі події як особистого, так і суспільного життя, що робить їх зрозумілими і знаходить емоційний відгук у великої кількості споживачів цифрового контенту. Швидка зміна тенденцій, постійне швидкоплинне інформаційне оточення неймовірно ускладнює повноцінну категоризацію такого поняття як інтернет-мем. Актуальним практичним і теоретичним завданням є спроба опису жанрових та типологічних характеристик інтернет-мемів, особливостей їх мовної реалізації, розмаїття комунікативно-прагматичного функціоналу даного явища, що може певним чином допомогти дослідникам передбачити його подальшу еволюцію.

Актуальність теми дослідження зумовлена поширенням такого комунікативного явища, як інтернет-мем, в україномовному та англomовному інформаційних просторах. Відіграючи важливу роль у поширенні цінностей, меми також є важливим засобом передачі актуальних ідей та реакцій на суспільні події. Аналізуючи їх особливості в різних культурних контекстах, ми маємо змогу краще зрозуміти сучасні мовні тенденції.

Мета даного дослідження — дослідити особливості мовної експресії українськомовних та англійськомовних інтернет-мемів з огляду на реалізацію ними різних комунікативно-прагматичних функцій та укладання відповідної типології інтернет-мемів.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання**:

- розглянути історичний розвиток та особливості інтернет-мемів;
- дослідити жанрові характеристики інтернет-мемів;
- визначити поняття комічного в контексті інтернет-мемів та

- проаналізувати прояви комічного;
- проаналізувати структурні, стилістичні та тематичні особливості інтернет-мемів;
  - визначити комунікативно-прагматичні функції мемів у сучасному інтернет-середовищі.

Об'єктом дослідження є англомовні та українськомовні інтернет-меми як особливі форми відображення лінгвокультурної інформації.

Предметом дослідження є форми мовної експресії, задіяні при створенні інтернет-мемів.

Матеріалом дослідження слугують 384 приклади україномовних та англомовних інтернет-мемів, зібрані з різних онлайн-платформ, соціальних мереж та інших інтернет-ресурсів, які відображають тематичне, стилістичне та жанрове розмаїття інтернет-мемів.

У роботі використовуються такі **методи** дослідження: порівняльний аналіз інтернет-мемів, семантичний аналіз, жанровий аналіз, інтерпретаційний аналіз.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному та структурованому дослідженні мовної експресії в інтернет-мемах, зокрема в акцентуванні на комунікативно-прагматичних аспектах. Це, своєю чергою, дозволить побачити мовні та культурні особливості вираження думок, соціальних позицій та комунікації інтернет-користувачів у різних мовних середовищах.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання результатів для подальшого вивчення особливостей інтернет-комунікації; також воно дає змогу глибше досліджувати мовну культуру в умовах зростання глобалізації та культурного обміну.

Дана кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох основних розділів, висновків та списку використаних джерел.

Апробація результатів дослідження. Окремі пункти даної роботи обговорювалися на XIII Всеукраїнській студентській науково-практичній

конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України» 18 квітня 2024 року та на ІХ Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації» 4 жовтня 2024 року.

РОЗДІЛ 1

ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1 Історія розвитку поняття «інтернет-мем»

Однією з основних можливостей для вивчення аспектів комунікації в інтернеті є повноцінне розуміння потреби постійного зв'язку теорії з практикою. Тому нам завжди потрібно ретельно і уважно спостерігати й звертатись до суспільних феноменів, котрі створені всесвітньою мережею Інтернет. Найбільш яскраво вираженим прикладом такого типу явищ, є інтернет-мем. Хоч і протягом незначного часу свого буття, позаяк самому інтернету не так багато, вони стали невід'ємною частиною в усій світовій мережі, постійно впливаючи на розуміння, свідомість та інфопростір більшості інтернет-користувачів [31].

Пошук чогось більш конкретизованого або ж оптимального є завжди головним для спілкування і впливає на вибір засобів його втілення. Тому люди перебувають у постійних пошуках нових можливостей і способів для передавання думок й інформації. Сьогодні переважна більшість інтернет-користувачів проводять свій час саме в соціальних мережах. Поступово кількість людей, котрі мають вихід у мережу Інтернет стрімко зростає [22]. З розвитком інформаційних технологій культурні ідеї, образи та об'єкти дедалі частіше зароджуються й поширюються у середовищі соціальних мереж, зокрема через блоги, чати, публікації, інтернет-журнали та онлайн-трансляції. Кожна особа самостійно визначає, яке з джерел інформації вважати достовірним [4].

Саме поняття “мем” – це академічне поняття введене в у другій половині XX століття (1976 рік), біологом Річардом Докінзом у своїй книзі

“Егоїстичний ген”. Він запропонував термін “мем” як дарвіністський генно-центричний підхід до культурної еволюції, визначивши його як “одиницю культурної передачі культури”, котра передається між поколіннями та має культурне значення (прислів’я, музика, традиційні особливості архітектури і так далі). Ключовими пунктами для поширення даного явища є точність збереження і подальшої передачі при копіюванні (як це працює з генами) й їх потреба разом із значущістю при соціальній взаємодії. Його сучасний і сильно видозмінений прояв під назвою “інтернет-мем”, з’явився тільки у кінці 2010-х років й вживався на позначення характеристик, зазвичай невеличких, популярних чи унікальних фрагментів контенту у всесвітній мережі [16].

Саме розвиток інтернету, зумовлений в тому числі й зміною соціокультурних процесів в інформаційну добу, призводить до появи нових жанрів в його мережі, яким є інтернет-меми. Нині загальновідомим є те, що інтернет-меми є однією з одиниць інтернет-комунікації [12]. Найбільш притаманною властивістю або навіть їх особливістю є лаконічність і так звана «вірусність». Навіть беручи до уваги зміст насиченої інформації, котра втілена в привабливу і яскраву форму, меми зазвичай досить швидко поширюються в інтернеті й особливо у соціальних мережах. Сам інтернет-мем дуже різноманітний. Він може бути як звичайним текстом, так і креолізованим текстом, чи навіть існувати у формі відео [13].

В цілому, самі меми можна визначати як реакцію сучасних медіа на ті чи інші події, котрі трапляються в суспільстві. Зокрема, саме розвиток нових комунікативних каналів й продукує збільшення інтенсивності появи нових і різноманітних мемів. Соціальні мережі, що є багатоканальними інтернет-медіа, займаються створенням мемів не лише вербальних, але й візуальних. Соціальні мережі Instagram, Facebook, Twitter (X), WhatsApp, YouTube, Telegram, TikTok тощо є джерелом виникнення і блискавичного поширення різноманітних інтернет-мемів [11].

Термін мем, як було зазначено вище, з'явився до початку сучасної цифрової ери, однак нещодавно він був відновлений і знову застосований інтернет-користувачами, щоб мати змогу описувати свою щоденну та рутинну культурну діяльність. Підвищується кількість академічних досліджень, котрі мають на меті дослідити їх провідні якості та разом з цим соціально-культурні наслідки від існування інтернет-мемів (Knobel and Lankshear, 2007; Milner, 2012; Burgess, 2008; Miltner, 2014). Основним питанням для розгляду під час проведення цих досліджень є потреба і намагання розібратись з визначенням мему. Хоч і суть терміну обговорюється та визначається вже давно, те що він розповсюдився на світову мережу і більш того, максимально там закріпився, ще більше ускладнило спроби для конкретизації даного явища. Попри складність, інтернет-меми потрібно розглядати як групи об'єктів, шукати їх спільні риси і характеристики у змісті, розміщенні, формах і видах, способах поширення серед інтернет-користувачів і послідовною видозміною за допомогою різноманітних платформ та соціальних мереж [17].

Оксфордський словник англійської мови визначає «мем» наступним чином: 1. Культурні елементи, що передаються через імітацію або іншими способами. 2. Інтернет-контент, часто гумористичний, який копіюється і швидко поширюється з варіаціями. Ці визначення показують відмінності між традиційними та цифровими мемами. Сьюзен Блекмор у книзі «Машина мемів» описує меми як ідеї, поведінку або інформацію, що передаються через імітацію. Річард Докінз, автор цього терміну, розглядає меми як культурні реплікатори, подібні до генів. Він стверджує, що навіть релігія функціонує як мем, поширюючись через психологічний вплив. На думку Докінза, успішні меми демонструють надійність, продуктивність і довговічність, забезпечуючи широку реплікацію [1].

У контексті, описаному вище, все у світі, включаючи мелодії, танцювальні кроки та думки, можна вважати мемами. Таке розуміння

узгоджується з культурним аспектом, згаданим в Оксфордському словнику, та тенденцією мемів до поширення. Ця інтерпретація лежить в основі другого визначення мемів, яке включає в себе нові властивості. Однак між традиційними мемами і тими, що поширюються через інтернет, залишаються відмінності. Лімор Шифман стверджує, що хоча меми існували до цифрової ери, інтернет популяризував їх. Дебати щодо визначення мемів тривають, але інтернет-користувачі сприйняли створення мемів як форму самовираження. Цифрові меми, на відміну від традиційних, характеризуються конкретними формами вираження, такими як відео на YouTube або мем-групи.

Л. Шифман досліджує культурні аспекти традиційних мемів у порівнянні з цифровими мемами, зосереджуючись на їхньому поширенні, модифікації та життєздатності. Цифрові платформи, такі як YouTube і соціальні мережі, сприяють швидкому поширенню мемів, тоді як усна комунікація часто передбачає обробку та модифікацію інформації перед пересиланням. У цифровому світі контент можна поширювати миттєво, не змінюючи його. Більше того, спеціалізовані додатки дозволяють користувачам створювати або модифікувати меми. Л. Шифман зазначає, що хоча цифрові меми можна легко відстежити, термін їхнього життя, як правило, коротший. Отже, меми визначаються як зображення або креолізовані тексти, що передають думки або погляди у дотепній або саркастичній формі. Композиція мемів, як правило, включає текст, розміщений зверху і знизу картинки, хоча існують і варіації. Менш типові меми можуть не мати зображення, містити текст посередині або складатися виключно з графічних елементів [39].

Мем сам по собі може виступати інформаційним засобом, що виходить за рамки культури чи мови і звертає увагу, іноді маніпулюючи, на схожості та ідентичності між людьми та їх досвідом [5]. Такі візуалізовані жарти, що нині легко поширювати можуть стати, а подекуди вже є, віхою для боротьби на політичній арені, в гонитві за популярністю, впливом простим

налагодженням зав'язків та звісно самовираженням. Як казав фахівець з кафедри цифрових гуманітарних наук King's College London, Пауло Гербаудо, інтернет-меми “є одним з найяскравіших проявів того, що існує така річ, як цифрова культура” [8].

З плином часу, завдяки розвитку технологій, зростала й покращувалася всесвітня інтернет-мережа. Тоді ще не було до кінця зрозуміло, у що це виллється, але зараз ми можемо спостерігати, як прогрес і можливість спілкування в інтернеті змінили нашу комунікацію. Це проявляється в багатьох аспектах нашого життя. Наприклад, ми бачимо, що інтернет у разі пришвидшив поширення даних, новин, інформації, які тепер доступні одразу після їх публікації [50].

Завдяки масовому доступу до міжкультурного спілкування та пришвидшенню комунікації між співрозмовниками, відбулися зміни в загальноприйнятих стилях правопису окремих мов, що послабило потребу в дотриманні граматичних/ орфографічних норм для кожного окремого користувача [34].

Окрім того, спілкування в інтернеті популяризувало використання немовних елементів, таких як зображення, малюнки, стікери тощо. Незважаючи на те, що часто можна було би використати слова чи звичайний текст, користувачі інтернету надають перевагу саме немовним елементам для посилення та демонстрації емоційності [10].

Потрібно розуміти, що меми не можна сприймати як щось статичне й незмінне, через це вони слабо піддаються критеріям поступового еволюційного прогресу. Ця еволюція скоріше відбувається стрибкоподібно, видозмінюючись залежно від способу передачі та отримувача, від чого мем доволі часто сам може змінитись після сприйняття адресатом [44]. У еволюцію інтернет-мему, також можна включити і базове поняття “природного відбору”. Це може аргументувати причини недовговічного циклу життя більшості мемів, позаяк вони доволі часто як раптово

з'являються, так і миттєво зникають. Однак вони не зникають без причини, основною причиною їх зникнення є витіснення з обмеженого (об'ємом можливих унікальних одиниць мему, на кількість даних, що може обробити реципієнт) інформаційного простору, тобто новий мем, котрий з'явився раптово, витісняє більш "старий", що так само моментально як виникнув перший, зникне, скоріш за все назавжди [4].

Якщо намагатись виокремити "інтернет-мем" з-поміж пулу звичайних "мемів", то застосувавши спрощену дефініцію, їх можна назвати "локальними" жартами (чи форм інформації, що в тій чи іншій мірі несе частину гумору), що початково створені для розміщення в інтернеті [3].

Сучасні мему вважаються органічною і доцільною частиною інтернет-культури. Інтернет-мему можуть існувати в інтернет-дискурсі, будучи автономними або як елемент онлайн-видання, форуму, блоку, реклами тощо. Складність простеження мему в інтернеті також полягає у тому, що онлайн-тексти в основному є гіпертекстами, тобто всі тексти, включно з інтернет-мему, пов'язані один з одним в один й стають містком, або ж шляхом, до тисяч інших. По цій причині, якщо зважати на таку інтертекстуальну взаємодію, важко простежити те, де починався б новий мем, а де він вже розпадається і став запозиченим.

Українська дослідниця О. Селіванова визначала мем як складник позначення, знання і зміст котрого певною мірою розповсюджені та відомі представникам якої-небудь етнокультурної спільноти; при цьому вони актуальні й є використовуваними в комунікативному та когнітивних планах. Виокремити можна три типи такого феномену, які до того ж є прецедентними: вагома подія, котра була відображена в історичному етносі або ж цивілізації/суспільстві; текст у вигляді популярного твору, що є актуалізованим в інших творах чи текстах, відновлення і повернення до котрого бере свій початок через систему інтертекстуальності; ім'я на позначення відомої або ж значущої особи, архетипу або ж певного

персонажа з твору. Відповідно, в основу мема можуть бути покладені прецедентні тексти, імена або ж ситуації. Основою або ж осередком інтертекстуальності мему в інтернеті можуть бути, наприклад: прецедентне ім'я, назва чи ситуація, художній текст або ж інший мем. Під час розповсюдження по різних темах та контекстам, мем перетворюється під дією різних факторів на видозмінені копії свого оригіналу і сам може стати прецедентним текстом [9].

Мем міцно зв'язаний з таким процесом як нормотворення. З часом він перетворився не просто у вираження вже існуючих соціально-культурних норм, він набув можливості стати інструментом для обговорення цих норм. Саме через це меми і мовні норми пов'язані подвійним зв'язком, тому що меми можуть як відображати мовні норми, так і бути основною практикою для їх формування. Сама адаптації та її процеси можуть мати різне масштабування від мікро до макрорівнів. Порушенням можна назвати відхиленням або аномалію від прийнятих норм, що може бути відкинута, тим самим посилюючи колективні кордони, чи навпаки вони можуть призвести до їх знищення або погіршення, тим самим ставши початком створення нових норм [17].

Задля досягнення найбільшого ефекту при передачі інтернет-мему в спілкуванні важлива конкретизація разом з локалізацією чи обмеженням інформації, на котру культурно та інформаційно спирається мем. Аудиторією окремих груп мемів є певна кількість користувачів, що пов'язані спільними інформаційними чи соціальними характеристиками або ж очевидними спільними інтересами. [46]

На даний момент, через призму досліджень лінгвістів, ми можемо виокремити такі ознаки в інтернет-мемові як, мімікрія, мінімалізм (зазвичай вони невеликої форми), актуальність, комедійна ціль, серійність, емоційність, вірусність, реплікованість (відтворюваність), полімодальність, медійність, іреальність (пов'язана з випинанням якоїсь сторони) [7].

Незважаючи на історичні зв'язки з лінгвістикою, психологією та філософією, сучасне розуміння мему відрізняється, описуючи жанр, а не одиницю культурної передачі. Хоча історично меми спиралися на епідеміологічну модель, ця модель не відповідає цифровому розумінню та сучасному використанню мемів. [19] Інтернет-культура зробила меми повсюдними, а соціальні мережі поширюють їх безперервно. Науковці вивчають меми, щоб зрозуміти цифрову культуру, використовуючи їх як призму, що проливає світло на сучасну культуру. Меми в цифровій науці, описуючи текстовий жанр, спираються на поняття вірусності, яке є важливим для вивчення меметичних явищ. Науковці пов'язують своє поняття мему з поширенням, розповсюдженням, реплікацією мемів у цифрових мережах, підкреслюючи активність інтернет-користувачів у поширенні мемів. [43]

1.2 Жанрові характеристики інтернет-мемів

Визначення жанрових характеристик інтернет-мемів вимагає аналіз їх властивостей та спостереження через мінливість у лінгвокультурних середовищах.

По-перше, не зважаючи на лаконічність форми, мем несе в собі велику кількість інформації, насамперед непрямо вказуючи на якусь ситуацію, яка його спричинила. По-друге, переважна більшість інтернет-мемів не довговічні, протягом декількох днів або ж тижня вони зникають і більше ніколи не застосовуються, хоча є низка виключень, а саме меми, пов'язані з культурою, кіно, мультиплікацією, видатними особистостями, літераторами тощо. [48] Ці підвиди звісно мають залежність від трендів, та мова йде про знакові й вагомні витвори режисерів, письменників, музикантів. Такі меми будуть жити стільки, скільки і їхня культурна спадщина. Це ще раз доводить те, що мем є відображенням еволюції людської культури. Ось декілька прикладів таких довговічних мемів, котрі цитують і по нині: "NO GOD!

PLEASE NO!!! NOOOOOOOOOOOO” – серіал “The Office”; або ж “3 людини павука” – з мультфільму “Людина-павук 3: Ворог у тіні”, що приведені на рисунках 1.1 і 1.2.

Рисунок 1.1 – Інтернет-мем
“No, God, Please No!”

Рисунок 1.2 – Інтернет-мем
про 3-х павучків

По-третє, інтернет-мем виникає раптово, це залежить від інформаційного поля, популярних течій, подій, заходів, фільмів тощо. Залежно від причини його появи він якийсь час є популярним, як і сама подія, а потім його спонтанна поява закінчується, коли інформаційне поле змінює своє русло.

По-четверте, мемом може ставати різноманітна одиниця інформації, це може бути вираз, відео, візуальна картинка, словосполучення, просто слово, якийсь знак і так далі [6].

Загалом, інтернет-мемам притаманні наступні характеристики:

1. Вірусність – здатність до швидкого розповсюдження в мережі та копіювання мему в різних гілках повідомлень.
2. Відтворюваність – можливість розмноження копій в Інтернеті.

3. Серійність – можливість формувати серії, тобто низку подібних одиниць.
4. Емоційно-експресивна сила – здатність передавати певні емоції та приваблювати увагу, викликаючи їх.
5. Мінімалізм форми – спрощена форма, що полегшує сприйняття та розуміння мемів користувачами, навіть при мінімальній вербальній підтримці, що однак вимагає досить ґрунтовного розуміння соціо-культурної основи сюжету мема.
6. Актуальність – релевантність з точки зору нагальних політичних, соціальних та культурних контекстів.
7. Полімодальність – можливість передачі інформації через різні канали, як текстові, так і графічні.
8. Фантазійність – багато мемів ґрунтуються на уяві або несподіваному трактуванні реальності.
9. Гумор – ключовий аспект, що відображає властивості жанру мережевого гумору.
10. Медійність – присутність, розповсюдження та трансформації мема в засобах масової комунікації, зокрема в Інтернеті.
11. Імітативність – здатність пародіювати та імітувати різні жанри (карикатури, плакати, комікси, листівки) [3].

Шифман (2013) стверджує, що інтернет-меми – це групи елементів контенту, які знають один про одного і мають спільні риси, а не окремі ідеї, які легко поширюються. Вона виділяє три виміри мемів: зміст (ідеї та ідеології), форма (фізичний формат) і позиція (позиція адресанта по відношенню до тексту та аудиторії). Ця структура пояснює, як меми можуть бути змінені, не втрачаючи свого первісного значення [37].

В нинішній час існує велике різноманіття мемів, які поділяють за цільовою аудиторією, якістю, величиною, ціллю, способом донесення тощо; тому інтернет-мем багатогранний і різносторонній [33]. Однак, все ж у

загальному можна спробувати окреслити основні складові вербального мему як знаку, яких у нашому випадку буде три: символ, денотат та сигніфікат (у розумінні значення). Не зважаючи на те, що мем містить основні компоненти знаків, він вирізняється тим, що на відміну від більшості з них у нього нема зрозумілого денотата (об'єкту) і разом з тим у нього неймовірно широкий сигніфікат, що майже унеможливує створення чіткого словникового визначення. Також все ускладнюється тим, що ситуація, з котрою інтернет-мем має асоціюватись і від того набувати більш сталого розуміння, є надзвичайно мінливою – він змінюється, розширюється вбираючи у себе нові деталі, не даючи можливості стало оцінити його ситуативні критерії для його чіткішої характеристики [6].

При додатковому розгляді особливостей інтернет-мему відмічаємо його образність. Через його розмиту структурованість, самих аспектів образності доволі багато, ми переглянемо один з них, інтонацію. Даний приклад образності вербального мему найчастіше виражається у сарказмі, або ж іронії. Для прикладу можна взяти гру на очікуваннях, якщо вжити слово *furthermore* чи *also* не у звичному значенні, а як важливої деталі у наведеній репліці, на котру потрібно звернути увагу, наприклад: *“Also, I killed three people at the bar. With a pencil.”* – що є мемом-відсилкою на фільм *“John Wick”*[6].

Ще однією з особливостей інтернет-мему, можна виокремити його поширення між поколіннями (вертикально) і серед одного й того самого покоління (горизонтально). Однак, у вертикальний спосіб простежити хоч якось значущих прикладів успішного поширення майже неможливо; одне з поколінь не буде сприймати більшість вербальних мемів іншого, а деякі з мемів навпаки здатні викликати дискомфорт і сором, а не сміх. Тоді як прикладів горизонтального розповсюдження безліч, для прикладу ми можемо взяти комп'ютерний геймінг (або ж просто геймерство). Зазвичай такі меми продукуються культовими іграми, котрі яскраво викарбовуються в пам'яті

тих, хто грав у них і розповсюджуються навіть на тих, хто не мав ніякого уявлення про їх снування. Також ці інтернет-меми доволі часто є не просто вербальними, а напряду фразами, що не тільки використовуються у мемах, але вже стають сталими виразами, котрі цитують за будь-якої нагоди. Розглянемо два приклади горизонтальних інтернет-мемів у окремому прошарку геймерства: “Скарбниця порожня, мілорд” – вислів з гри Stronghold Crusader HD; або ж цитата з іншої комп’ютерної гри, однак з таким же смисловим навантаженням: “Потрібно більше золота” – вираз з гри Warcraft III: The Frozen Throne. Ці меми використовуються у двох цілях: аби відобразити потребу грошей в конкретній ситуації, або ж аби саркастично чи з іронією прокоментувати своє матеріально-фінансове положення [28].

Усестороннє вивчення походження інтернет-мемів разом з аналізом їх ролі у сучасному суспільстві проводиться у межах так званої “меметики”, котру відкрили Антоніо Менегетті та Річард Броуді й нині її фактично можна вважати наукою про меми. За думкою авторів, вона охарактеризована наступним чином: “меметика зосереджується на еволюційному погляді культурної переадресації, перенесення інформації. Найближчою до меметики вважається соціологія. Але на відміну від соціології, меметика зосереджена на вивченні переконань, якими керуються соціальні групи та інші структури, у той час, як соціологія фокусується на аналізі їхніх дій”. Тому якщо взяти до уваги їх дослідження з приводу меметики, можна дійти висновку, що вона допомагає відповісти на питання про виникнення мемів, що є їх джерелом, яка ціль інтернет-мему, хто є їх автором; за допомогою опису переконань та думок людини як соціального індивіда.

Інтернет-меми слугують артефактами партисипативної цифрової культури – концепції, яку Дженкінс (Jenkins, 2009) вперше окреслив як культуру, що характеризується доступними шляхами для творчого самовираження та громадянської активності, а також підтримкою обміну

творчістю та неформальним наставництвом. Ця перспектива розглядає меми як артефакти з трьох основних причин. По-перше, меми мають «віртуальну фізичність», існуючи як у цифровому просторі, так і в межах людського пізнання. По-друге, вони відіграють подвійну роль як культурні та соціальні артефакти, відображаючи як культуру, що їх продукує, так і соціальну поведінку залучених до них осіб чи груп. Нарешті, меми підкреслюють цілеспрямоване виробництво і споживання в рамках партисипативної цифрової культури. Ці аспекти підкреслюють інтерактивний зв'язок між агентами та соціальною системою, підкреслюючи дуальність структури.

Базерман і Рассел (Bazerman and Russell, 2003) розглядають меми як жанр крізь динамічну призму, вважаючи жанри взаємопов'язаними підходами до людських артефактів. Вони припускають, що людські артефакти, лінгвістичні чи матеріальні, не є ізольованими об'єктами, а радше продуктами діяльності, яка їх породжує та використовує. На відміну від традиційного поняття жанру, що обмежується повторюваними текстовими або вербальними формами, жанри представляють діяльність, що формує і трансформує людську культуру. Тому меми, як жанр, втілюють не просто певну формулу комунікації, а багатогранну систему соціальних мотивацій та культурної залученості, що перебувають під впливом комунікації та впливають на неї. Таким чином, розуміння жанрів має вирішальне значення для розуміння культурної динаміки.

Представляючи жанровий розвиток мемів, Барлі та Толберт (1988) пропонують три способи: підтримка, розвиток та модифікацію. Підтримка передбачає дотримання жанрових правил без змін, тоді як розвиток передбачає пристосування правил до нових обставин. Модифікація відбувається тоді, коли нові обставини вимагають значного відходу від існуючих правил [47].

Отже, інтернет-меми – це багатоаспектне поняття, яке настільки глибоке і багатогранне, що привертає увагу різних науковців багатьох

галузей. Частіше за все саме психологи, лінгвісти чи соціологи намагаються дізнатись істинне походження та розібратись в такому феномені як мем та інтернет-мем. Та на жаль, ці два поняття не достатньо вивчені у мовознавстві, особливо українському, через спонтанність і розпливчатість самого явища [30].

1.3 Поняття комічного і прояви комічного в інтернет-мемах

Гумор, з його різноманітними формами, такими як каламбури, сатира та дотепні зауваження (Simpson & Maug, 2010), є суб'єктивним і сприймається по-різному залежно від досвіду людей. Протягом історії гумор слугував різним цілям – від посилення динаміки влади до зміцнення соціальних зв'язків чи опору (Simpson & Maug, 2010) [37].

Гумор – це літературний засіб, спрямований на те, щоб викликати сміх або розважити, порушити монотонність і розслабити аудиторію. Хоча гумор добре вивчений у лінгвістиці та психології, існує обмежена кількість досліджень, присвячених розробці моделей гумору. Більшість підходів зосереджені на традиційних літературних жанрах [25].

1.3.1 Теорії комічного: від Арістотеля до сучасних підходів.

Комічне як естетична категорія виконує важливу соціальну функцію, адже воно завжди відображає певні історично обумовлені контексти. Основною його метою є висміювання непослідовностей у поведінці людей, їхніх звичаях і традиціях, що виникають унаслідок соціальних змін. Це висміювання стає способом критики суспільства, підкреслюючи його недоліки та суперечності [23].

Комічне характеризується соціальним характером, адже його витoki залежать від об'єктивних умов життя. Воно може проявлятися через

невідповідність між очікуваннями і реальністю: люди часто мають певні сподівання, які неочікувано не відповідають дійсності, що викликає сміх. Додатково, комічне висвітлює контрасти між старим і новим, змістом і формою, а також між ідеалом та реальністю. Ця багатогранність комічного дозволяє нам бачити світ крізь призму іронії і сатири, спонукаючи до рефлексії над суспільними явищами і змінами.

Наукові дослідження природи комічного сягають ще часів античності. Шлях розвитку теорії комічного починається з античності, де Аристотель у своїй "Поетиці" (4 ст. до н.е.) визначив комедію як жанр, що зображує нижчі аспекти людської природи, викликаючи сміх через недоліки персонажів [23]. По твердженню Аристотеля, характер індивіда може бути тільки у двох якостях, тобто або легковажним, або серйозним; та при цьому розуміння між пороками та чеснотами є тим що поділяє всіх людей. Саме через такі причини, персонажі мусять бути кристалізованими у своїх чеснотах, тобто видимо кращими чи навпаки гіршими від звичайних людей. Якраз по цій причині діючі особи набувають яскраво гірших або кращих рис характеру, при цьому залишаючи місце і для зображення простих людей. Основоположним елементом комедії є те, що у ній намагаються відобразити "гірших" персонажів для більш зручного створення комічного, а трагедії – що у ній для підсилення драматичного ефекту зазвичай використовує "ліпші" прояви та характери.

Кожен персонаж трагедії або ж комедії має потяг до помилок, навіть при тому що пороки у них можуть відрізнитись. Відповідно вони вдаються до помилок. Однак природа помилок різна: комічна помилка не має яких-небудь руйнівних чи болючих наслідків для історії чи персонажів, тоді як у трагедії вона важлива і може мати фатальний вплив на долю дійових осіб. Силою комедії є те, що вона має позбавлена руйнівного аспекту – в ній головний герой внаслідок помилки проходить шлях розвитку від невдачі до щасливої розв'язки. У трагедії ж моральне очищення і піднесення через

співпереживання дає змогу герою досягнути свою помилку, однак не дає змоги досягти щастя, залишаючи персонажа у скруті [38].

Це було основою для подальших досліджень комічного. У середньовіччі концепція комічного еволюціонувала з впливом релігійних і моральних норм, що призвело до комедійних елементів у театральних постановках. У новий час, зокрема у XVII—XVIII століттях, французькі комедіографи, такі як Мольєр, досліджували соціальну сатиру, поєднуючи комічні елементи з критикою суспільства. У XX столітті теорія комічного отримала нові виміри завдяки Фрейдю, який пов'язував сміх з підсвідомими бажаннями.

Сучасні дослідники, такі як О. Я. Кузьмич [2], А. О. Щербина [9], розглядають комічне як засіб висміювання соціальних негараздів, що стало основою для подальших розробок у літературі та культурології. Гумор, як загальнолюдський феномен, проявляється у всіх культурах, але його форма та зміст варіюються залежно від культурного контексту. У різних країнах способи, теми та стилі жартів відображають особливості соціального устрою, історії та менталітету народу. Ці аспекти формують специфічні гумористичні традиції, які можуть стати маркерами національної ідентичності.

Наприклад, британський гумор характеризується стриманістю, що проявляється в використанні *understatement* — стилю, де емоції та оцінки подаються у завуальованій формі. Британці часто висміюють соціальні умовності та цінності, зазвичай, через іронію та сарказм, що підкреслює їхній консервативний підхід до висміювання.

На відміну від цього, американський гумор відзначається експресивністю та перебільшенням (*overstatement*). Тут панують гіпербола і гротеск, що дозволяє відкрито кидати виклики традиціям і соціальним нормам. Американські комедії часто акцентують на хоробрості, підкреслюючи, що сміх може бути формою боротьби з життєвими труднощами [8]. Тобто гумор служить не лише засобом розваги, але й

важливим інструментом соціальної критики, що дозволяє розкривати глибокі культурні та історичні контексти.

Таким чином, теорія комічного пройшла шлях від простого зображення людських недоліків до складних соціокультурних аналізів, зберігаючи актуальність у сучасному суспільстві [20].

1.3.2 Жанри комічного та їх відображення в інтернет-мемах.

В сучасному світі наявна велика кількість досліджень у галузі лінгвістики, стилістики, літературознавства, які фокусують увагу на окремих формах гумору, наприклад, сарказмі, сатири, іронії, каламбурі.

Особливою властивістю комічного тексту є сама по собі його легкість й зрозумілість. Щоб залучити максимально широку цільову аудиторію творці інтернет-мемів використовують широкий арсенал стилістичних засобів створення гумористичного ефекту. Пародії, цитати, алюзії, ремінісценції, мовна гра мають на меті залучити респондента у захоплюючу інтелектуальну гру за допомогою цих прийомів, тим самим викликаючи почуття близькості з текстом та його творцем. Використання більш заплутаних або важких засобів є недоцільним, оскільки більш багатоетапний розбір змісту складного тексту й коментарі можуть погіршити сприйняття і зіпсувати враження від тексту. Ще одною, можна сказати навіть неодмінною, складовою комічного тексту, є те, що він мусить бути лаконічним. При цьому, це звісно ж забирає у автора можливість більш розлого доносити свою думку. Однак через свою виразність і ясність це дає змогу отримати більш яскравий кінцевий гумористичний ефект. Потрібно пам'ятати про те, що аудиторія окремого комічного тексту зазвичай не є однорідною. Окремі адресати можуть не сприймати конкретний текст, якщо той буде не адаптований точно під них, й тому він може zostаватись для цієї аудиторії невідомим або неясним [30].

Щоб створити комічний ефект, ми можемо використовувати не лише невербальні, але й вербальні інструменти. Це різноманіття можливостей насамперед сприяє створенню гумору, причому це може відбуватися на всіх мовленнєвих рівнях. За умови, що ми звертаємо увагу на вербальний інструментарій для відстеження комедійного результату, можемо окреслити декілька таких засобів, відповідно до мовного рівня:

- фонетичні (алітерації тощо);
- лексико-семантичні (алогізми, гіперболи, каламбури, перифрази, пародії);
- словотвірні (похідні слова, контамінації тощо);
- стилістично-граматичні (відхилення від граматичної норми).

У порівнянні з минулим сучасна комунікація залучає більше іронії. Це можна спробувати асоціювати з двома пунктами: 1) стиль постмодернізму, притаманний сучасності; 2) спрощення взаємодії з інформацією та можливість бути дотичним чи просто обізнаним тією чи іншою мірою з іншою культурою через розвинені можливості засобів масової інформації і пропагування інтернет освіти.

У сьогоденні комічний текст виконує як конструктивні, так і деструктивні функції. До конструктивних ми можемо віднести декілька функцій таких як: естетичну, розважальну, пізнавальну, аксіологічну, фатичну, саморегуляційну, креативну і маскувальну, при цьому деструктивними можна назвати дві функції – завдати шкоди та дискредитувати одержувача.

Комічні тексти можна розділити на первинні й вторинні, котрі можна назвати спонтанними й продуманими різновидами відповідно. Гумористичні афоризми, епіграми, мініатюри (у вигляді реплік) та анекдоти можна віднести до продуманих різновидів, тоді як побутові діалогічні ситуації будуть притаманними для спонтанного жанру. Для продуманих мовних жанрів

найбільш дослідженими і розробленими можна вважати фейлетон, сатирична або ж жартівлива розповідь та сатиричний роман. При цьому, їх перелік можна доповнити в тому числі й жартівливими висловлюваннями (у віршованій формі), лімеріками, гумористичними твердженнями, прислів'ями тощо. Що важливо, потрібно також відмітити те, що саме продумані гумористичні жанри є домінуючими в інтернеті. Це відбувається через їх максимальну відповідність потребам інтернет-користувачів [7].

Загальна теорія вербального гумору є методологічною теорією, котра зосереджена на квінтесенції прагматичного або ж семантичного у гуморі. Комічність може засновуватись на інконгруентності, що трапляється на різноманітних рівнях мови, наприклад, граматичному чи лексичному [45].

Така невідповідність зазвичай використовується у трьох стилях інтернет-мемів, про які буде йтися нижче, а саме: словесна гра, більш відома масовому користувачеві як каламбур, або інші інструменти для комічного ефекту, такі як іронія чи сарказм. Однак, навіть беручи до уваги різноманітність видів і засобів, така річ, як інконгруентність, є основоположною частиною багатьох видів мемів, тобто вона несе у собі різноманіття стилів. Окрім перерахованих каламбурів, іронії та сарказму, в інтернет-мемах також часто присутні анекдоти, пародії, сатира, метафори, літоти, гіперболи, тобто самі по собі жартівливі та дотепні фрази чи вирази.

Розвиваючи такі поняття далі, ми можемо встановити, що жарт додає непостійність у дискурс, що, у свою чергу, створює комедійні основи для гумористичного ефекту. Також можна виокремити так звану оповідальну комедію, сутність якої, як зрозуміло з назви, полягає в оповіді та певному контексті, що використовує словесні засоби (іронію, сарказм, глузування, приниження тощо).

Для такої комедії найбільш уживаними є три типи, наведені нижче:

Каламбур — мовна гра, за допомогою якої жарт або комедійна ситуація створюється через використання багатозначності, або, наприклад,

перекручування сенсів за допомогою схожих за звучанням чи виглядом слів (у тому числі багатозначних слів).

Гостроти — також відомі як дотепні вислови, є кмітливими й жартівливими зауваженнями, комічний ефект яких досягається завдяки креативності автора у формулюваннях слів у тексті.

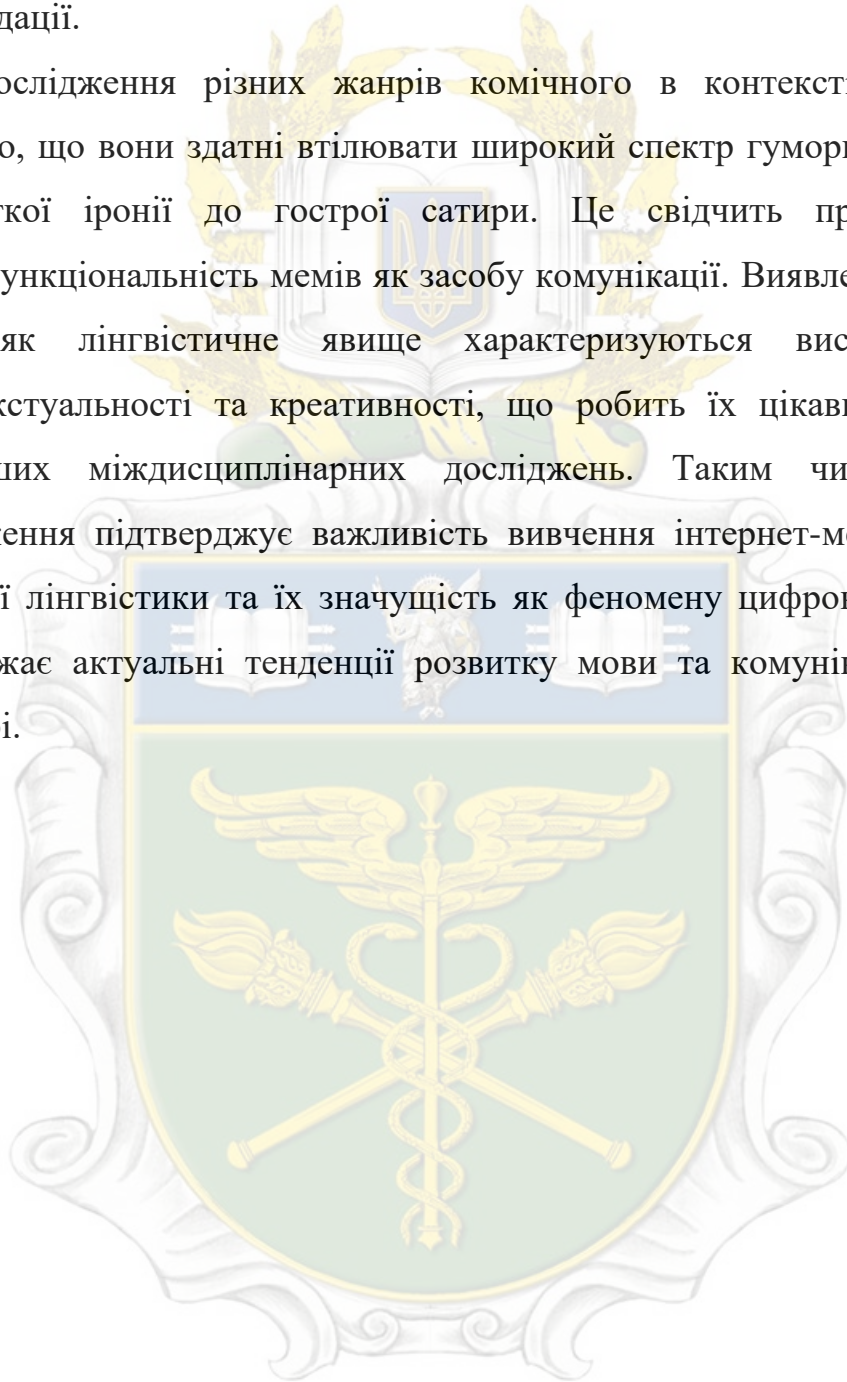
Сатира та сарказм — це гострий текст, який спочатку використовувався для демонстрації зневаги, неповаги або байдужості до певної особи, дій чи навколишніх подій. Також за допомогою сатири та сарказму викривають критику в гумористичному ключі (зазвичай комічність у таких текстах неявна), зокрема з використанням іронії, висміювання, літот і гіпербол [37].

Висновки до розділу 1

У першому розділі нашого дослідження розглядається інтернет-мем як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень, і на основі цього аналізу можна зробити кілька важливих висновків. Історія розвитку поняття «інтернет-мем» демонструє еволюцію цього феномену від простих зображень до складних мультимодальних утворень. Це свідчить про динамічний характер інтернет-комунікації та її здатність швидко адаптуватися до нових технологічних можливостей. Дослідження показало, що інтернет-меми є сучасним втіленням комічного в цифровому просторі. Вони відображають і трансформують класичні форми гумору, адаптуючи їх до особливостей онлайн-середовища. Аналіз теорій комічного, починаючи від Арістотеля і закінчуючи сучасними підходами, дозволив виявити універсальні механізми створення комічного ефекту, які знаходять своє відображення в інтернет-мемах. Це підкреслює спадкоємність культурних традицій навіть у новітніх формах комунікації.

Розгляд психологічних аспектів комічного дозволив краще зрозуміти причини популярності інтернет-мемів та їх вплив на користувачів. Виявлено, що меми часто виконують функцію емоційної розрядки та соціальної консолідації.

Дослідження різних жанрів комічного в контексті інтернет-мемів показало, що вони здатні втілювати широкий спектр гумористичних форм – від легкої іронії до гострої сатири. Це свідчить про гнучкість та багатофункціональність мемів як засобу комунікації. Виявлено, що інтернет-меми як лінгвістичне явище характеризуються високим ступенем інтертекстуальності та креативності, що робить їх цікавим об'єктом для подальших міждисциплінарних досліджень. Таким чином, проведене дослідження підтверджує важливість вивчення інтернет-мемів у контексті сучасної лінгвістики та їх значущість як феномену цифрової культури, що відображає актуальні тенденції розвитку мови та комунікації в інтернет-просторі.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ АНГЛІЙСЬКО- ТА УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ

2.1 Матеріал і методи дослідження

Задля того, щоб мати змогу детальніше розглянути таке явище, як інтернет-мем, ми проаналізували мему з різних тем, стилів та типів в інтернет-мережі. Більшість із них були зібрані з таких інтернет-ресурсів, як «Telegram», «Instagram», «Discord», а також, хоч і в меншій мірі, «Facebook» та «X» («Twitter Inc.») [32]. Крім того, частина прикладів, особливо текстових, була досліджена за допомогою відеохостингу «YouTube» (зокрема, під час аналізу найбільшого україномовного YouTube-каналу «ЛЕВИ НА ДЖИПП») та частково через ресурс «ТікТок». Загалом нами було розглянуто близько 384 прикладів як у текстовому, так і в ілюстративному вигляді. Їх дослідження здійснювалося шляхом загального аналізу особливостей та зв'язку з різними спробами категоризувати інтернет-мем, наведеними нижче.

2.2 Структурні характеристики інтернет-мемів

Зазвичай інтернет-мему відносяться за своєю формальною структурою до однієї з чотирьох груп: 1) статичний візуальний мем – зображення, 2) динамічний аудіовізуальний/ візуальний мем – відео, 3) вербальний мем – лише текст та 4) змішаний мем. Ці групи можна простежити та зрозуміти способи їх створення з одних лиш назв групи, до якої вони належать.

До прикладу, *статичний візуальний інтернет-мем*, є простою картинкою (це може бути скріншот, фото, малюнок тощо), що не передбачає додавання автором тексту і не виражає лише одну єдину думку, а є статичним у своєму вигляді, сповнений розважально-гумористичним посилом. Наприклад, Рис.2.1 представляє інтернет-мем під назвою «Ігровий баг», який ілюструє надмірну демонстрацію одного і того ж об'єкта, що смішить своєю абсурдністю, так як через це ламається вся структура створеної карти та її ігрові можливості.

Рисунок 2.1 – “Ігровий баг”, Heroes of Might and Magic III

У свою чергу, *динамічні аудіовізуальні / візуальні інтернет-меми* більш різнобарвні, ніж просто картинки, так як можуть містити дії та рухи, що й спричиняють гумористичний ефект даної одиниці контенту. Приклад 2 представляє відео (<https://www.youtube.com/shorts/0u6VA8xN0QM>), на якому зображується посилання на інший, більш старий мем, що і відображений у поданому мемі. Таким чином, мем відсилає аудиторію до старішого культурного пласту, з так званого “Screaming Beaver Meme”, який має за мету відобразити біль чи реакцію від страждань, що і показує нам мем.

Рисунок 2.2 – “Sorry. Two old memes in a row”

Вербальний інтернет-мем характеризується наступними особливостями текстової (вербальної) складової: 1) використання еративів (навмисних перекручавань мовних одиниць та помилок); 2) використання небуквенної символіки (змішення вербальної та цифрової інформації); 3) використання мовної гри; 4) порушення синтаксичної структури пропозицій; 5) використання абревіатур; 5) колоквіалізація – наближення до стилю розмовної мови. Ці риси частково відтворюють стиль спілкування у сучасних соціальних месенджерах, якому властива надмірна кількість вигуків та повторів, скорочень і зміни початкових форм слів.

Більшість поданих груп тією чи іншою мірою відтворюють манеру комунікації, представлену в сучасній інтернет-мережі, зокрема це стосується соціальних мереж, включаючи чати. Таке спілкування в інтернет-мережі різноманітне й специфічне, наприклад, там постійно змінюється початковий вигляд слів, їх скорочують, додають багато вигуків і, звісно ж, використовують численні повтори [26].

Ми можемо навести приклад першої та третьої груп. Використання мовних еративів може бути випадковим чи навмисним. Деякі мему пов'язані з назвами культових серіалів або творів, що, з'явившись із помилками у написанні, залишилися такими в інформаційному просторі. Перший приклад — це відома, давно культова серія комп'ютерних ігор під назвою «Mortal

Kombat». У ній, попри неправильне написання слова "combat", нічого не змінили, і це прижилося в інтернет-мережі, спершу сприймаючись як інтернет-мем.

Другий приклад — відомий фільм режисера й сценариста Квентіна Тарантіно. Хоча він є достатньо відомим у кіноіндустрії, його стрічка, що має в українській локалізації назву «Безславні виродки», в англійському оригіналі називається «Inglourious Basterds». Однак правильне написання цієї назви мало би бути «Inglorious Bastards». Це викликало чимало інтернет-мемів і жартів про абсурдність такої помилки для подібного проекту, а також стало приводом для жартів над Тарантіно як талановитим творцем.

До прикладу, використанням третього пункту, тобто мовної гри можна виокремити жарти, які не можна перекласти. Це значить, що гра слів в повному сенсі відображається тільки у мові оригіналу, так як грає або паразитує на переосмисленні чи обігранні особливостей слова, не обов'язково в певному контексті. Наприклад, текстовий мем: *“цей жарт такий смішний, що мене аж розірвало,” - сказав тромб у голові.* Ця фраза бере за основу просту інтернет фразу у відповідь на смішний жарт, як то “порвало”, і має на меті обіграти її зв'язок з явищем тромбоемболії, породжуючи комедійну ситуацію тим, що від вдалого жарту навіть тромб був у захваті [41].

Наступною групою, яку ми наведемо як приклад роботи такої підкласифікації в вербальному виді інтернет-мему будуть меми , що створюються за допомогою мовної гри. Більшість таких випадків неможливо повноцінно перекласти, оскільки зазвичай мовна гра, яка є ключовою для гумору в такому інтернет-мемі, буде втрачена. Себто, повноцінний сенс зі збереженням запланованого контексту і форми може залишитися лише в мові-джерелі. Це відбувається тому, що каламбур має на меті викликати додаткові можливі значення певної властивості чи риси слова, і це не обов'язково має стосуватися конкретного контексту. Мовна гра може

функціонувати і поза його межами. Ми наведемо п'ять зразків, щоб показати, наскільки різноманітними є вербальні інтернет-меми, засновані на мовній грі. Наприклад:

Як називають корову, що грає на гітарі? Музикант.

Цей вербальний мем використовує два поняття, переосмислюючи слово «музикант» та звук, який відтворює корова. Поєднання цих елементів у новий авторський термін створює комедійну ситуацію своєю абсурдністю та комічністю подібного словотворення, яке однак видається логічним у контексті запитання.

Слухай, а ти взагалі рівний парубок? — Та ні, ти що, я з Вінниці.

Цей інтернет-мем створює мовну гру, обігруючи назву міста «Рівне» і сленгове значення слова «рівний» (у сенсі авторитетний, свій, класний). Гумор виникає через несподівану відповідь, де слово «рівний» інтерпретується буквально як «той, що з Рівного», хоча від початку це не малося на увазі. Такий ефект логічного «зламу» додає комічного змісту, оскільки в ньому переплітаються слова й культурні одиниці.

Чим схожий кіт із сенатором? Кіт біля взуття також може накласти вето.

У цьому мемі знову використана мовна гра з локальними культурними елементами. Основу жарту становить реальна здатність сенаторів накладати вето на законопроекти, і це слово «вето» тут асоціюється з котом, який може залишити «слід» біля взуття – накласти «в ето». Така гра слів і несподіваний поворот надають комічного змісту і роблять цей мем гумористично зрозумілим у відповідному культурному контексті.

Ось є школа Шаолінь, але де ж тоді школа Шаозавзяття для працюючих людей?

У цьому вербальному мемі за основу взято відому за різними кінострічками буддійську школу «Шаолінь», яка здобула репутацію як родоначальник бойових мистецтв і розташована в центральному Китаї. Назву

школи умовно розбили на частини «шао» та «лінь», додавши для комічного ефекту антонім до слова «лінь», а саме «завзяття», щоб створити каламбур. У результаті автор повністю змінив початкове значення слова, обігравши його, і так сформував новий вислів.

У затриманого було своє розуміння ніж-ності.

Цей приклад інтернет-мему є чудовим зразком мовної гри. Каламбур будується через контекст із згадкою про «затриманого». Далі автор узяв слово «ніжність» і розділив його на «ніж» та «ність», де «ніж» уже вказує на ріжучий інструмент. Це розділення не потребує змін у слові, залишаючи адресату можливість самостійно осмислити каламбур. Автор лише допомагає розділенням, щоб реципієнт краще зрозумів комічність ситуації [38].

Однак сьогодні найбільш часто вживаними є *змішані інтернет-меми* (картинка-текст, відео-текст, відео-картинка та ін.). До прикладу, на рисунках 2.3 і 2.4 метою картинки є підсилення текстового сенсу, аби дати адресату можливість більш точно візуалізувати випадок, про який йдеться у мемі. На рисунку 2.3 – “Історичні меми”, картинка створюють образ людини, котра дратує свого співрозмовника, поза його згоду, якимось історичними фактами, хоча іншій людині це і не цікаво.

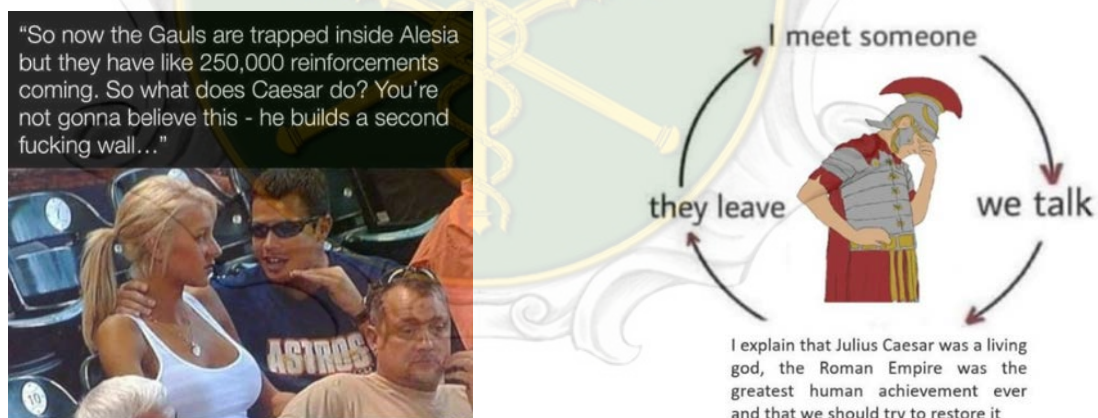

Рисунок 2.3 – “Історичні меми”

На рис. 2.4 – “Римські цифри”, вже текст має на меті задати інтерпретацію чи підкреслити зміст картинки, пояснивши, який саме жарт намагаються подати у мемові, облегшивши його сприйняття читачу. Головним інструментом такого мему є досягнення кумулятивного ефекту за допомогою доданої супровідної інформації до тексту.

No one:

Literally no one:

0 234
56789

Рисунок 2.4 – Мемі “Мовна гра цифр” і “Римські цифри”

Хоча мем та інтернет-мем не є тотожними, другий є підтипом першого, тому немає потреби розглядати їх як окремі явища. Основна мета інтернет-мему — передати потрібну інформацію, можливо навіть об'ємну, так, щоб зберегти контекст та посил початкового повідомлення, але водночас не перевантажувати увагу адресата в даний момент. Звісно, на перший погляд може здаватися, що після того як потрібну інформацію "перетворюють" у мем, основний мотив повідомлення буде втрачено або спрощено до такої моделі, де воно стане помилковим. Однак це не так. Влучно створений інтернет-мем, що правильно передає інформацію, може повністю донести її до отримувача.

Проте, звісно, автору часто важко відобразити потрібний посил у вигляді мему, тому не менш важливу роль відіграє контекст інформаційного простору, в якому буде розміщено конкретний інтернет-мем. Важливість

контексту полягає в тому, що саме він допомагає реципієнту чи спостерігачу зрозуміти ідею, приховану за завуальованими чи жартівливими висловами. Це також є однією з головних причин недовговічності інтернет-мемів, адже контекст та інформаційний фон постійно змінюються, витісняючи на другий план ті меми, які вже "застаріли" і не відповідають новому контексту подій, часто незалежно від якості самого створеного мем-продукту [11]. В свою чергу креолізовані інтернет-меми є різновидом креолізованих текстів, основними компонентами яких є вербальна частина (напис) та іконічна частина (зображення). У різних типах текстів вони зустрічаються в різноманітних комбінаціях.

2.3 Стилiстична класифікація інтернет-мемів

Інтернет-меми, будучи явищем та одиницею інформації, яку важко класифікувати, мають велику кількість можливих підрозділів і груп, що постійно змінюються залежно від тенденцій інформаційного простору. У нашій класифікації ми виділимо п'ять найбільш уживаних стилістичних прийомів для творення інтернет-мемів. Це, як уже зазначалося раніше, каламбур, а також метафора, іронія, гіпербола та літота.

Меми з використанням каламбуру є мовною грою, дотепом, який базується на видозміні або двозначності слова (чи декількох слів). Це також стосується інтернет-мемів. Наприклад:

Приклад 1.- *Ти справжні шантажер?*

- Не знаю про які шанти ти кажеш, але я їх не жер!

Мовна гра в даному інтернет-мемі виражається за допомогою поділу слова «шантажер» на «шанта» і «жер». Хоча слово «шанта» не існує в мові, саме на цьому автор і будує комічність ситуації: він не їв неіснуючих «шант». Тому такий каламбур не змінює слово, лише ділить його, що все одно здатне створити гумористичний ефект.

Приклад 2. - Ви сліва?

- Ні, пане, це я зліва

- Ааа.. тоді я певне справа

- Хм, особова справа?

Цей приклад містить кілька різних способів створення як мемів загалом, так і каламбурів. У першій фразі було використано діалектизм «сліва» у значенні «зліва», після чого інша особа виправила мовця, вказавши, що це вона має бути зліва. Потім перший учасник, зрозумівши своє місце, каже, що він справа, а співрозмовник вирішує використати мовну гру і покепкувати з подвійного значення слова «справа» (як місце і як «особова справа»). Уся абсурдність ситуації, разом із її комедійністю та труднощами комунікації між двома персонажами, створює гумористичний інтернет-мем, основою якого є каламбур.

Приклад 3. *"I'm on a seafood diet. I see food, and I eat it."*

Такий інтернет-мем є мовною грою через вимову слова «seafood» та фрази «see food». Хоча в написанні ми розуміємо, що перше слово означає морепродукти, а фраза — те, що людина бачить їжу, проте через схожу вимову всієї фрази створюється мем, що базується на каламбурі й додає комічності ситуації.

Інтернет-меми, у яких основним прийомом є метафора — тобто перенесення назви з одного предмета на інший на основі їхньої подібності, — мають високу популярність у всесвітній мережі. Такий інтернет-мем, як: «Мій мозок — це активний вулкан під час дедлайнів», порівнює мозок із вируючим вулканом, що утворює метафору, демонструючи складність ситуацій, у яких опиняються люди, і висміюючи нашу схильність відкладати все наостанок.

Приклад 5: «Пісок, що тече крізь пальці, — це мій час під час фінальних екзаменів», порівнює поняття піску та часу. Таке порівняння є

доволі поширеним і в нашому випадку висміює людську природу — нашу нездатність керувати власним часом, що й робить цей мем привабливим.

Фраза «*Balancing is like a tightrope between life, work, and sleep — it's an act of survival*» — метафорично порівнює життя з канатом, на якому треба балансувати. Це частий сюжет для інтернет-мемів, що апелює до буденних труднощів користувача й викликає у нього позитивні емоції.

Інтернет-меми, які в своїй основі побудовані на іронії, є частішим явищем, ніж метафоричні, якщо порівнювати їхню частоту. У сучасному інформаційному просторі сарказм та іронія панують, що робить такі меми дуже популярними. Прикладом такого інтернет-мему може слугувати фраза: «*Я обожнюю працювати під тиском. Це так освіжає*». Вона іронізує над тим, наскільки важко кожній людині працювати під тиском оточення чи обставин, а не навпаки. Меми такого формату мають успіх, оскільки відображають нашу щоденну реальність і необхідність постійно рухатись уперед.

Інший приклад — інтернет-мем із фразою: «*Зима — найкращий час для літніх канікул*». Це іронія, оскільки очевидно, що літні канікули не можуть відбуватися взимку. Проте комічність ситуації може виникати в контексті глобального потепління, натякаючи, що зимові канікули через теплу погоду можна іронічно порівняти з літніми.

Інтернет-меми з таким стилістичним засобом, як гіпербола, мають на меті підсилити об'єкт, який зображується, заради його виразності, аби навмисно зробити його більш яскравим. До такого прийому часто вдаються при створенні мемів в інтернеті, щоб привернути увагу або перебільшити певні якості, надаючи їм гнучкості та експресивності. Наведемо такі приклади:

Інтернет-мем, на якому зображена величезна чашка кави, є гіперболою у випадку підпису: «*Це мінімум, що мені потрібно, щоб вижити до обіду*». Таким чином автор викривлює розуміння потреби в енергії людей,

висміюючи те, наскільки сучасне суспільство просякнуте вживанням напоїв з тонізуючим ефектом.

Інтернет-мем з фразою «*I'm dead inside after one day of work*» явно перебільшує емоційний стан працівника або будь-якої іншої людини після важкого робочого дня. Однак це викликає сміх, оскільки люди бачать себе в такій ситуації втомі, яка не є настільки серйозною, що допомагає їм усвідомити, що вони не одні й отримати додаткову мотивацію для продовження.

Такий стилістичний прийом, як літота, фактично є прямою протилежністю гіперболи, оскільки заснований на зменшенні зображеного об'єкта, якоїсь величини чи певної сили. Тому, так само як і гіпербола, літота в інтернет-мемах популярна завдяки акцентуванню на певних частинах, де явне зменшення масштабу слугує вираженням комічного ефекту. Така мемна фраза, як: «*Нічого страшного, це всього лише кінець світу*» – може навіть не потребувати жодного зображення. Така літота в інтернет-мемі використовувалася б як спосіб глузування над ситуацією, що, в свою чергу, мало б на меті покращити настрій і зменшити катастрофічність описуваного чи зображеного.

Рисунок 2.5 – Частотність інтернет-мемів, що містять різні стилістичні засоби

Якщо ми зобразимо людину в дуже теплому одязі, закутану, а навколо неї буде лід і мороз, відображаючи те, наскільки їй холодно, та додамо фразу «*It's not that cold*», автор міг би використати літоту для глузування над ситуацією хибного оптимізму, враховуючи жахливий холод, що створило б певну комічність ситуації [18].

Отже, інтернет-меми використовують широкий арсенал стилістичних засобів для створення необхідного ефекту та впливу на сприйняття аудиторією основної ситуації. Найбільш поширеними у нашому дослідженні виявились інтернет-меми, що містили каламбур і метафору з іронією, а найменш поширеними є інтернет-меми з літотою.

2.4 Тематична класифікація інтернет-мемів

Наступною можливою класифікацією інтернет-мемів є їх типологія за тематикою. Це необхідно для глибшого розуміння різновидів цих мемів, їх можливих цілей, а також для того, щоб побачити, інструментом чого вони можуть слугувати [29]. Ми виділимо чотири такі типи інтернет-мемів: розважальні інтернет-меми, мотиваційні інтернет-меми, інтелектуальні інтернет-меми, інтернет-меми з дорослим контентом.

Мотиваційні інтернет-меми – це різновид інтернет-мемів, спрямованих на викликання позитивних емоцій та спонукання до дії. Вони часто мають гумористичний підтекст, але головна їхня функція – надихнути та підтримати. Наприклад, зображення чашки кави з підписом "Ти все зможеш, але спочатку кава" – це простий, але ефективний спосіб підняти настрої і нагадати про необхідність зробити перерву перед початком важливих справ.

Рисунок 2.6 – «Спочатку – кавка»

Або ж мем зі сходами та написом "Кожен маленький крок наближає до великої мети" візуалізує процес досягнення цілей і мотивує до просування вперед. Інший приклад – мем з жабою, яка погрожує "Ти матимеш гарний день". Абсурдність ситуації викликає посмішку та позитивні емоції, а непряма команда до дії – мотивацію.

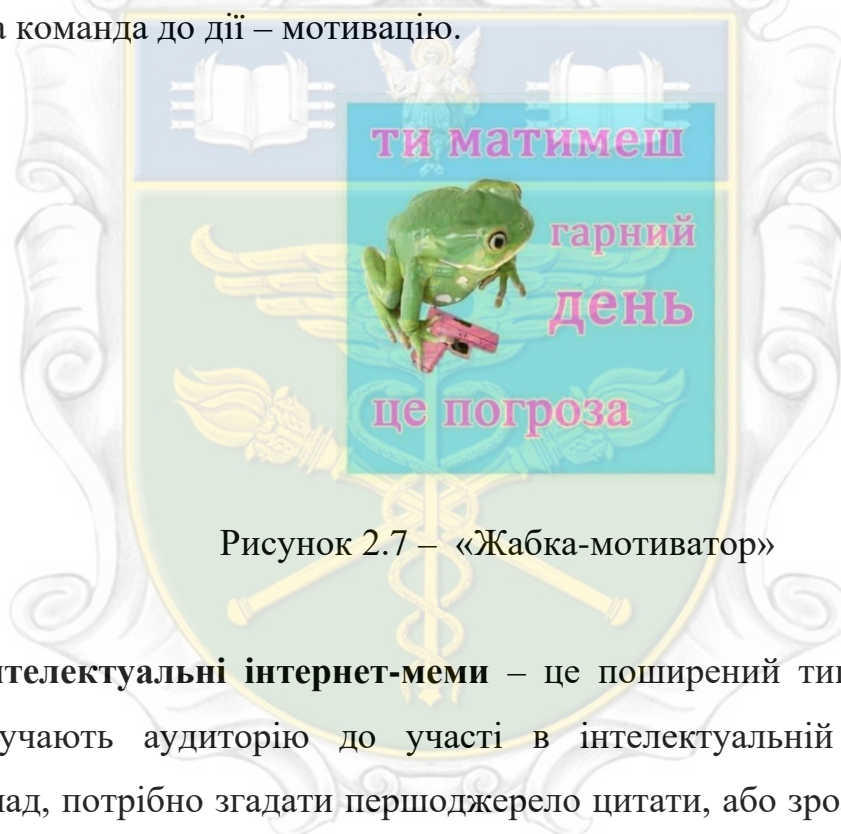

Рисунок 2.7 – «Жабка-мотиватор»

Інтелектуальні інтернет-меми – це поширений тип інтернет-мемів, які залучають аудиторію до участі в інтелектуальній мовній грі, де наприклад, потрібно згадати першоджерело цитати, або зрозуміти подвійний підтексти вислову. Вони часто використовують відомі фрази з фільмів, серіалів, книг та інших джерел. Ці цитати часто вириваються зі свого контексту і набувають нового значення в мемах, створюючи нові комічні або сатиричні ефекти. Існує три основних типи таких інтернет-мемів:

1) інтернет-меми, що містять прямі цитати, тобто ті цитати, які використовуються без змін. Наприклад, відома фраза Шерлока Холмса "*Elementary, my dear Watson*" часто використовується з гумористичним підтекстом для пояснення очевидних речей.

2) інтернет-меми, що містять переосмислені цитати, котрі певним чином адаптуються до нового контексту, змінюючи їхнє первісне значення. Наприклад, фраза Капітана Америки "*I can do this all day*" часто використовується на відображення рішучості головного героя, що однак, доволі часто трактується користувачами з викривленням, відбираючи саме героїчну складову цих слів та використовуючи в гумористичних та абсурдних контекстах.

3) інтернет-меми, що містять культурні або історичні ремінісценції.

Рисунок 2.8 – «I can do this all day»

Більш відомою та загально визнаною цитатою є: «*I'll be back...*», що асоціюється з актором Арнольдом Шварценеггером після його ролі у фільмі «The Terminator». Цю фразу використовують різноманітно, цитуючи її на форумах, у чатах та створюючи інтернет-меми в соціальних мережах під певний контекст ситуацій, наприклад, підставляючи різноманітні зображення під таку фразу.

У іншому випадку до відомих цитат додають ще одну фразу, аби вона не лише була гумористичною в певному контексті використання, але й могла самостійно творити цей контекст. Прикладом може слугувати нижче

наведений інтернет-мем з персонажем Гендальфом Сірим з серії фільмів «The Lord of the Rings», який в один із важливих моментів викрикнув: «Тобі не пройти!». Після цього в інтернет-мережі з'явилися як прямі цитати цієї фрази, так і гумористичні додатки, зокрема з мовною грою: «*You shall not pass! If you don't study*». Це змінює суть цитати, і мем стає спрямованим також на аудиторію учнів та студентів, які повинні здавати екзамени. Тобто цей інтернет-мем є змішаним, а його жанрова характеристика базується на цитаті, він також використовує мовну гру і мотивацію, аби нагадати читачеві про навчання.

Рисунок 2.9 – «You shall not pass!»

Окремим різновидом інтелектуальних інтернет-мемів є меми з прецедентними іменами або алюзіями на історичні події. Меми з історичною складовою засновані на референції до історичних особистостей, подій чи інших фактів. Це більш конкретизований напрям, адже користувач повинен мати певні фонові знання з тієї чи іншої історичної епохи, як показано на рисунку 2.10. Також варто зауважити, що такі інтернет-меми несуть у собі, окрім гумористичного, певну освітню й культурну складову. Зазвичай такого типу меми є розповсюдженими як серед людей, що професійно займаються історичними напрямками (студенти, викладачі, професори, археологи тощо),

так і серед звичайних любителів, адже це дає змогу переглянути певні події з іншого боку за допомогою жарту [4].

Рисунок 2.10 – «Різноманітні надії»

Розважальні інтернет-меми існують для того, аби виконувати функцію розваги або організації дозвілля користувача, коли він перебуває в інтернет-мережі для покращення його/її емоційного стану. У своїй масі вони не мають складних чи багаторівневих підтекстів, а мають легко сприйматися користувачем, як показано на рисунку 2.11. Це та комічність, котра звертається до широких мас і має бути більш впізнаваною для більшості читачів. Такі інтернет-меми спрямовані на швидке розповсюдження в інтернет-мережі й по своїй суті не потребують глибокого аналізу через відсутність значних підтекстів [15].

Рисунок 2.11 – «Потреби людства»

Окремим різновидом розважальних мемів ми вважаємо меми із саркастичним елементом, що окрім розважальної функції реалізує також і критичну. *Інтернет-меми з домінуванням сарказму* базуються на висміюванні певних ситуацій (нерідко абсурдних), часто вони несуть в собі критики або сатиру певних суспільних або особистих ситуацій, які знаходять вавий відгук в серцях аудиторії через їх значну поширеність і дратуючий характер. Вони також можуть використовуватися для висміювання безглуздої поведінки. Наприклад, якщо зобразити пустий офіс, то можна уявити інтернет-мем з підписом на кшталт: *«Звісно, всі ми просто обожнюємо працювати понаднормово»*. Такий мем саркастично висміює проблеми працівників, змушених працювати понаднормово, хоч їм це й не до вподоби.

Також прикладом може слугувати інтернет-мем із зображенням працівника, заваленого роботою та документами, з підписом: *«Безперечно, я абсолютно вільний на всі вихідні»*. Цей мем подібний за темою до попереднього, оскільки також базується на перевантаженні працівника. Тут саркастично описується, як наймані працівники ненавидять додаткову роботу або таку кількість завдань, через які їм доводиться працювати у свій неробочий час. Ця тема є дуже актуальною для багатьох сфер, що знаходить відгук у користувачів і сприяє популярності мему [1].

Також можна додати популярний інтернет-мем із сарказмом, де зображена кішка з невдоволеним обличчям і підписом: *«I had fun once. It was awful»* («Одного разу я розважалась. Це було жахливо») [14]. В основі цього мему — зображення реальної кішки з неправильним прикусом, що створює невдоволений вираз. Мем саркастично відображає відразу до світу та короточасних можливостей для веселощів, які не приносять очікуваної радості.

Рисунок 2.12 – «Grumpy Cat»

Інтернет-меми з контентом для дорослих — у такому жанрі інтернет-мемів прийнято вживати певні двозначності, пікантні натяки чи ситуації, жартівливість яких розрахована на більш дорослу аудиторію. Зазвичай такі меми несуть у собі сексуалізовані чи тематично схожі сенси, що залежать від певних життєвих знань чи розуміння адресатів. Звісно, через часті непрямолінійні висловлення таких тем (зазвичай це відбувається через правила платформ, де вони розміщуються) їх автори вимушені використовувати мовну гру та інші способи, аби обійти відверті вислови і пояснювати задуману автором суть натяками, як показано на рисунку 2.13. Хоча інколи трапляється, що автори майже напряду висвітлюють більш дорослі теми в форматі мему [35].

**РОБОТА
НА ДЯДЮ**

**РОБОТА
НА ТЬОТЮ**

Рисунок 2.13 – «Таємні бажання»

Інтернет-меми з більш дорослим контентом можуть також містити знижене, ненормативну лексику і лихослів'я. Меми з включенням лайки є популярними в сучасній інтернет-мережі. Вони вживають ненормативну лексику заради збільшення емоційності й створення відчуття близькості до повсякденних мовленнєвих звичок звичайної аудиторії, котра також часто її вживає. Використання такого роду виразів додає експресії, і навіть коли ситуація не є дуже різкою, вона може створити контраст і викликати таку реакцію, як показано на рисунку 2.14. Не дивлячись на ніби обмеження кількості споживачів через ненормативні слова, жанр таких інтернет-мемів має доволі велику аудиторію, оскільки нині інтернет-користувачі звикли до експресії, яку лайка може надати вираженням такого типу емоцій.

Рисунок 2.14 – «Геніальні думки приходять не одразу»

Згідно результатів нашого дослідження, різні види інтернет-мемів, розподілені за тематикою, були поширені серед нашої вибірки наступним чином (Рисунок 2.15): мотиваційні інтернет-меми – 14,3%, інтелектуальні інтернет-меми – 42,9%; розважальні інтернет-меми – 28,6%; інтернет-меми з контентом для дорослих – 14,3%.

Рисунок 2.15 – Частотність різновидів інтернет-мемів за тематикою

Отже, тематично існує велике розмаїття інтернет-мемів, котрі можна класифікувати на чотири основних види і декілька підвидів. Поширеність тем серед різних категорій інтернет-користувачів, в тому числі вікових або професійних груп, буде суттєво варіюватись. У нашій вибірці, яка була суцільною вибіркою з мережевих ресурсів особистого вибору, найпоширенішими різновидами виявились інтелектуальні інтернет мему, а найменш поширеними мотиваційні та інтернет-мему з контентом для дорослих. Потрібно також зауважити, що тематичний поділ часто не видається можливим, оскільки в одному інтернет-мемі присутні ознаки декількох типів, що вказує на їх багатозначність та багатофункціональність.

2.5 Комунікативно-прагматичні функції інтернет-мемів

Протягом останнього десятиліття інтернет-мему перетворилися на складний феномен комунікації в інтернеті, який привернув і продовжує привертати увагу багатьох всесвітньо відомих науковців, що досліджують їхні різноманітні аспекти. Соціологи зокрема цікавляться профілем інтернет-

користувачів, які створюють і трансформують меми, поширюють їх у мережі та взаємодіють із ними через коментарі. Також аналізу підлягають вікова група цих користувачів, їхня освітня або професійна належність, а також державна чи національна ідентичність. Особливу увагу приділено інформації, релевантної лише для певної групи (культурної, тематичної, політичної тощо) [27]

Ми вже зазначали, що інтернет-меми містять значну кількість відсилань до популярної культури. Це можуть бути посилання на відомих людей, персонажів, артистів, популярні фільми, комп'ютерні та настільні ігри, музику й багато іншого, що, безперечно, використовується авторами для підвищення впізнаваності та популярності мемів, особливо коли йдеться про популярні в певний момент теми. Часто інтернет-меми є частиною певної спільноти користувачів (іноді досить великої), яким близький і зрозумілий такий контент [24].

З огляду на популярність інтернет-мемів, їх застосовують як елемент політичної сатири, що привертає увагу не лише людей, дотичних до політики, а й звичайних громадян, навіть не обов'язково тієї країни, якої стосується мем, — зокрема й аполітичних людей, які не цікавляться суспільним життям власної країни. Вони стали одним із засобів сучасної пропаганди та маніпуляції, впливу на людей, які не мають глибоких знань про сучасну політику. [21] Дослідження показують, що завдяки таким мемам люди трохи більше цікавляться політикою, хоча зазвичай це зацікавлення швидко згасає і рідко призводить до суттєвих змін. Проте, іноді такі меми досягають своєї мети, і люди стають більш соціально відповідальними, щонайменше у питаннях місцевого рівня [49].

Нині будь-яка значна політична подія відображається у десятках, а іноді й сотнях інтернет-мемів. Дії політиків, партійна політика, державні рішення, закони та висловлювання посадовців часто отримують візуальне відображення у вигляді інтернет-мемів як певної громадської позиції [24].

Варто розуміти, що політичні меми, як і інші, здебільшого створюються звичайними користувачами. Тому пересічні люди, створюючи меми, мають можливість висловити свою політичну позицію і певним чином вплинути на суспільство в конкретний момент [36].

Через велике розмаїття культурних, суспільно-політичних, релігійних, історичних рис певних регіонів і спільнот інтернет-меми далеко не завжди будуть зрозумілі всім або хоча би більшості користувачів. Загальна пізнаваність притаманна скоріше інтернет-мемам, пов'язаним з культовими надбаннями або ж резонансними подіями [24].

З огляду на особливості функціонування у певному соціокультурному просторі, інтернет-меми можна буде поділити на 3 основні категорії: політичні інтернет-меми, культурні інтернет-меми та соціальні інтернет-меми. Усі зазначені категорії інтернет-мемів є надзвичайно популярними у всесвітній мережі, оскільки вони завжди знаходять жвавий відгук серед користувачів.

Одним із прикладів політичного інтернет-мему може бути зображення політика з двома кнопками, підписаними як «Обіцяти зміни» та «Залишити все, як є». Цей інтернет-мем має саркастичний характер, адже не залишає навіть варіанту, що політик може справді поліпшити ситуацію. Уїдливість такого зображення породжує гумор на основі гіркої правди життя.

Інший приклад політичного інтернет-мему містить фразу: «*My political opinions? Well, whatever meme I saw most recently.*» Метою цього мему є висміювання людей, які або не цікавляться політикою, або змінюють свої погляди залежно від побачених мемів. Автор ніби кепкує з тих, чиї політичні погляди є нестабільними та формуються під впливом різних форумів, соціальних мереж і, звісно, мемів про політиків та їхні гасла. Отже, загальнопрвідними функціями політичних інтернет-мемів є: критика усіх учасників політичного процесу, спонукання їх до саморефлексії, попередження про нещирість та маніпулятивність поведінки/обіцянок. [40]

Прикладом інтернет-мему, пов'язаного з конкретною культурною спадщиною, може слугувати порівняння з видатним творцем, наприклад: «Шекспір написав понад 37 п'єс, а я не можу навіть одне есе придумати». Тут автор використовує культурні маркери, пов'язані з відомим автором, для його пізнаваності серед пересічних користувачів мережі та применшує свої інтелектуальні та творчі можливості, аби знайти відгук у людей, які стикаються з подібними труднощами у порівнянні з видатними особистостями.

Культурним інтернет-мемом можна також вважати трансформацію відомої цитати «*To be or not to be...*» на «*To eat or not to eat...?*». Такий мем утворює пародію і ототожнює важкий вибір у п'єсі Шекспіра «Гамлет, принц данський», порівнюючи його зі звичайними життєвими виборами людини, наприклад, чи варто їсти пізно ввечері. Так, привертаючи увагу культурним маркером і висміюючи буденність людського буття, автор порівнює класичну дилему з відомої трагедії з більш повсякденними питаннями сучасного життя.

Отже, культурні інтернет-меми можуть торкатись різних сторін життя і загалом призначені для встановлення контакту та створення емоційного відгуку в аудиторії. [42]

Першим прикладом соціально орієнтованого інтернет-мема можна навести майже вічну дилему: «*Лягти спати о десятій? Ні, краще подивлюся мему до пізньої ночі*». Такі інтернет-меми вже тривалий час дуже популярні, оскільки засновані на тому, що люди часто не хочуть завершувати свій день, щоб знову почати новий, коли буде потрібно працювати. Автори звертаються до бажань людей, особливо тих, коли не вистачає сну, аби за допомогою таких дошкульних мемів спонукати користувачів до дій на суспільні або принаймні особисту користь.

Наступну ілюстрацію соціального інтернет-мему можна зобразити так: «*Introverts be like: Let me check my schedule and get back to you... never*». Цей

мем буквально висміює інтровертів у соціумі. Творець такого інтернет-мему саркастично обіграє той факт, що інтроверти уникають соціальних контактів і взаємодії з іншими людьми.

Соціально орієнтовані інтернет-меми виконують наступні функції: висвітлюють проблеми у спілкуванні, спонукають людей до саморефлексії, заохочують до позитивних дій, до зміни шкідливих практик та звичок тощо.

Висновки до розділу 2

У другому розділі нашої роботи було проведено комплексний аналіз особливостей мовної експресії інтернет-мемів, що дозволило побачити їх різноманітність та основні виклики щодо їх дослідження, зокрема різноманітність критеріїв, за якими вони можуть класифікуватись.

Інтернет-меми важко піддаються категоризації, але нами було виділено декілька класифікацій мемів, котрі брали до уваги їхню тематику, стилістичні прийоми, засоби вираження комічного та лінгвістичні особливості. Під час спроби класифікувати інтернет-меми за стилістичними прийомами ми виявили, що найпоширенішими є інтернет-меми, що містять мовну гру (каламбур), іронію, гіперболу, метафору та літоту. Жанрові характеристики інтернет-мемів свідчать про їхню гібридну природу. Особливо помітною є тенденція до поєднання жанрів. Аналіз комунікативно-прагматичних особливостей інтернет-мемів продемонстрував, що вони є потужним відображенням актуальних суспільних процесів і культурних особливостей. Загалом, проведене дослідження підтверджує, що мовна експресія в інтернет-мемах є складним лінгвістичним феноменом, який потребує подальшого вивчення з урахуванням постійної еволюції цього жанру інтернет-комунікації.

Більшість інтернет-мемів можна охарактеризувати як креолізовані тексти, адже вони поєднують текст та зображення в різних співвідношеннях,

створюючи унікальні форми комунікації. Незалежно від конкретної структури чи формату, метою будь-якого мемного контенту є передача великої кількості інформації у стислій формі. Особливістю мемів є наявність гумористичного аспекту, який може варіюватися від легкого жарту до глибокої сатири. Ці елементи гумору сприяють підвищенню привабливості мемів та роблять їх більш зрозумілими і доступними для різних аудиторій. Однак, меми мають короткотривалу актуальність, оскільки їхнє розуміння часто вимагає знання поточного контексту або певних подій. Отже, сприйняття та інтерпретація мемів значною мірою залежать від здатності аудиторії вловити позамовний контекст, на основі якого й формується основна ідея або жарт у мемі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Попри те, що нині перегляд або створення мемів в інтернеті — це сучасне та буденне заняття для більшості інтернет-користувачів, вони є способом самовираження, донесення інформації та рефлексії над оточуючими подіями. Меми створюються на хвилях інформаційних течій незалежно від їхнього спрямування та типу (розважальні, освітні, гумористичні тощо) доволі часто за допомогою шаблонів, з доцільним для тієї чи іншої цільової аудиторії текстом, відео або звуковим супроводом.

Однак, звісно, інтернет-меми намагаються підпорядкувати усталеним визначенням і рамкам, хоч як би це не було складно, зважаючи на специфіку їхнього природи. Інтернет-мем є одним із яскравих прикладів сучасних форм цифрової комунікації, що пронизує всі вікові категорії та верстви населення; при цьому різні демографічні групи інколи навіть не усвідомлюють, що використовують інтернет-мем.

Зазвичай інтернет-меми відносяться за своєю формальною структурою до однієї з чотирьох груп: 1) статичний візуальний мем – зображення, 2) динамічний аудіовізуальний/ візуальний мем – відео, 3) вербальний мем – лише текст та 4) змішаний мем.

За стилістичними засобами, що вжиті у інтернет-мемах, вони поділяються на ті, що містять метафору, геперболу, лілоту, каламбур, іронію. Найбільш поширеними у нашому дослідженні виявились інтернет-меми, що містили каламбур і метафору з іронією, а найменш поширеними є інтернет-меми з лілотою.

Наступною можливою класифікацією інтернет-мемів є їх типологія за тематикою. Це необхідно для глибшого розуміння різновидів цих мемів, їх можливих цілей, а також для того, щоб побачити, інструментом чого вони можуть слугувати. Ми виділяємо чотири типи інтернет-мемів: саркастичні інтернет-меми, мотиваційні інтернет-меми, інтелектуальні інтернет-меми,

інтернет-меми з доросли контентом. Інтелектуальні інтернет-меми в свою чергу можна підрозділити на наступні: 1) інтернет-меми, що містять прямі цитати; 2) інтернет-меми, що містять переосмислені цитати; 3) інтернет-меми, що містять культурні або історичні ремінісценції. Окремим різновидом інтернет-мемів з дорослим контекстом можна вважати меми, що містять лайку та непристойні натяки. У нашій вибірці, яка була суцільною вибіркою з мережевих ресурсів особистого вибору, найпоширенішими виявились інтелектуальні інтернет меми, а найменш поширеними мотиваційні та інтернет-меми з контентом для дорослих. Потрібно також зауважити, що тематичний поділ часто не видається можливим, оскільки в одному інтернет-мемі присутні ознаки декількох типів, що вказує на їх багатозначність та багатофункціональність.

Інтернет-меми виконують широкий спектр функцій щодо різних сфер суспільно-політичного та особистого спілкування. Зокрема, провідними функціями політично спрямованих інтернет-мемів є: критика усіх учасників політичного процесу, спонукання їх до саморефлексії, попередження про нещирість та маніпулятивність поведінки/обіцянок. Культурні інтернет-меми можуть торкатись різних сторін життя і загалом призначені для встановлення контакту та створення емоційного відгуку в аудиторії. Соціально орієнтовані інтернет-меми виконують наступні функції: висвітлюють проблеми у спілкуванні, спонукають людей до саморефлексії, заохочують до позитивних дій, до зміни шкідливих практик та звичок тощо.

Загалом можна сказати, що більшість форм інтернет-мемів є креолізованими, тобто представляють суміш у різних пропорціях тексту та зображення. Кожен вид інтернет-мемів, не зважаючи на його форму, спрямований на передавання максимально економним шляхом великого обсягу інформації, яка обов'язково містить гумористичний компонент (у різних його формах від жарту до сатири). Інтернет-меми є досить недовговічними фрагментами інформаційних повідомлень, оскільки їх

трактування напряму залежить від здатності аудиторії залучити достатньо інформації для інтерпретації із зовнішнього (позалінгвального) контексту. Важливість інтерпретації контексту робить інтернет-меми залежними не лише від часових, але й від культурних складників контексту, хоча не можна заперечувати і той факт, що є теми, які залишаються зрозумілі поза часом і простором, що дає можливість говорити про *перспективи* подальших досліджень окремої групи інтернет-мемів, заснованих на так би мовити «загальнолюдських» знаннях, які мають шанс стати більш довговічними елементами культури людства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зінченко О. В. Психологічна характеристика феномену інтернет мемів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2017. №1. С. 58–63.
2. Кузьмич О. Я. Мовні засоби творення комічного в українській прозі кінця ХХ століття – початку ХХІ століття : дис. ... д-ра філол. наук : 07.04.20. Луцьк, 2015. 217 с.
3. Куїмова Т. Класифікація інтернет-мемів за походженням. *Комп'ютерні науки та інженерія*: матеріали ІІІ міжнар. конф., м. Львів, 14 –16 трав. 2009 р. Львів, 2009. С. 103 –104.
4. Теглівець Ю.В. Інтернет-мем як особлива одиниця комунікації. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24. С. 23-27.
5. Терещенко Л. Маніпулятивні та недостовірні тексти як частина сучасного соціокомунікативного ландшафту. Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця. 2021. С. 214-219.
6. Чернікова О. І. Вербальний мем: лінгвістичний аспект. *Наук. Записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія: збірник наукових праць. Острог: Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2015. № 51. С. 354-356.
7. Швачко С.О., Михайлюк В. Специфіка гумору в мережі інтернет. *Наукові Записки Сумського державного університету*. Серія: Філологічні науки. 2020. Вип. 187. С. 230-235.
8. Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях: дис. ... канд. філол. Наук : 07.04.20. Львів, 2003. 225 с.
9. Щербина А. О. Жанри сатири та гумору. К. : Дніпро, 1997. 136 с.
10. Ambrus L. Categorization of Memes. *Opus et Educatio*. 2017. Vol. 4, no. 2. P. 145-163

11. Baurecht M. The categorisation of internet memes – A different approach. *Colloquium: new philologies*. 2020. Vol. 5, no. 1. P. 135–151.
12. Bulakh M. Internet meme as a means of intertextuality. *Actual issues of Ukrainian linguistics theory and practice*. 2020. No. 41. P. 105–118.
13. Burman J. T. The misunderstanding of memes: biography of an unscientific object, 1976-1999. *Perspectives on science*. 2012. Vol. 20, no. 1. P. 75–104.
14. Cannizzaro S. Internet memes as internet signs: A semiotic view of digital culture. *Sign Systems Studies*. 2016. Vol. 44, no. 4. P. 562–586.
15. Chuah K.-M., Kahar Y. M., Ch'ng L.-C. We “Meme” Business: Exploring Malaysian Youths’ Interpretation of Internet Memes in Social Media Marketing. *International Journal of Business and Society*. 2020. Vol. 21, no. 2. P. 931–944.
16. Díaz C. M. C. Defining and characterizing the concept of Internet Meme. *Revista CES psicología*. 2013. Vol. 6. P. 82–104.
17. Gal N., Shifman L., Kampf Z. “It Gets Better”: internet memes and the construction of collective identity. *New media & society*. 2015. Vol. 18, no. 8. P. 1–15.
18. Havrylenko K. M., Chugai O. Y. Lexical features of internet memes *Наукові записки Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського. Серія: Філологічні науки*, Vol. 208, no. 1. P. 99–104.
19. Heiskanen B. Meme-ing electoral participation. *European journal of American studies*. 2017. Vol. 12, no. 2. P. 2–22.
20. Hodson G., Macinnis C. C. Macinnis derogating humor as a delegitimization strategy in inter group contexts. *Translational issues in psychological science*. 2016. Vol. 2. P. 63–74.
21. How the Russia-Ukraine crisis became a magnet for memes
URL: <https://theconversation.com/how-the-russia-ukraine-crisis-became-a-magnet-for-memes-31199> (дата звернення 30.10.2024)

- 22.Кєpa-Figura D. (Internet) meme as a new media genre - an overview. *Media linguistics*. 2019. Vol. 6, no. 1. P. 103–121.
- 23.Kitano M. Aristotle's theory of comedy. *Bulletin of gunma prefectural women's university*. 2001. Vol. 22. P. 193–201.
- 24.Kostadinovska-Stojchevska B., Shalevska E. Internet memes and their socio-linguistic features internet memes. *European journal of literature, language and linguistics studies*. 2018. Vol. 2, no. 4. P. 158–168.
- 25.Laineste L., Voolaid P. Laughing across borders: intertextuality of internet memes. *European journal of humour research*. 2017. Vol. 4. P. 26–49.
- 26.Milosavljević I. The phenomenon of the internet memes as a manifestation of communication of visual society -research of the most popular and the most common types. *Media studies and applied ethics*. 2019. P. 9–14.
- 27.Meme Marketing: How Brands Are Speaking A New Consumer Language
URL:
<https://www.forbes.com/sites/forbescommunicationscouncil/2017/05/08/meme-marketing-how-brands-are-speaking-a-new-consumer-language/?sh=1a3b748937f5> (дата звернення 30.10.2024)
- 28.Molina M. D. What Makes an Internet Meme a Meme? Six Essential Characteristics. *Handbook of Visual Communication*. Second edition. New York, NY: Routledge, 2020. P. 380–394.
- 29.Moraes I. T. S. Memes and Science: A Modern Investigation. *United International Journal for Research & Technology*. 2021. Vol. 2, no. 6. P. 37–46.
- 30.Mykhailova O. Latin in internet memes: new communication function. *Studia Linguistica*. 2019. No. 15. P. 181–194.
- 31.Nowak J. Internet meme as meaningful discourse: Towards a theory of multiparticipant popular online content. *Central European journal of communication*. 2016. Vol. 9, no. 1. P. 73–87.

32. Obradović N., Milosavljević I., Vujović M. Instagram as a new platform for media content - students' stance. *The 13th International Scientific Conference Learning and Software for Education* : International Scientific Conference, Bucharest, 27–28 April 2017. Nis, 2017. P. 181–186.
33. On the language of Internet Memes
URL:
<https://www.proquest.com/docview/1689690947/EA02FE56D32B4C8BPQ/1?sourcetype=Dissertations%20&%20Theses> (дата звернення 30.10.2024)
34. Putra R. A., Triyono S. The Diversity of Internet Memes Interpretations: A Discourse Analysis of Incongruity of Popular Memes Made by Indonesian Netizen. *PAROLE: Journal of Linguistics and Education*. 2018. Vol. 6, no. 2. P. 49.
35. Reddy R., Singh R., Kapoor V. Joy of learning through internet memes. *IJEP*. 2020. Vol. 10, no. 5. P. 116–131.
36. Ross A. S., Rivers D. J. Internet meme and political discourse: a study on the impact of internet meme as a tool in communicating political satire. *Journal of content, community & communication amity school of communication*. 2017. Vol. 6. P. 13–17.
37. Samuel F. J. A Pragmatic Analysis of the Discourse of Humour and Irony in Selected Memes on Social Media. *International Journal of Language and Literary Studies*. 2020. Vol. 2, no. 2. P. 76-95.
38. Schollmeier P. Aristotle on comedy. *Philosophical inquiry*. 2016. Vol. 40, no. 3. P. 146–162.
39. Shifman L. Memes in a digital world: reconciling with a conceptual troublemaker. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2013. Vol. 18, no. 3. P. 362–377.
40. Smola L. Mem as a tool of information war. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series "Psychology"*. 2019. No. 1 (10). P. 91–95.

- 41.Sodel O. Internet meme as creolized comic text. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Vol. 65, no. 3. P. 166–171.
- 42.Sorte P. B. Internet memes: classroom perspectives in the context of digital cultures. *Educação & formação*. 2019. Vol. 4, no. 12. P. 51–63.
- 43.Souza T. A. d., Passos M. Y. Memes on the agenda: a discourse analysis of media appropriations of humor. *Intercom – RBCC*. 2021. Vol. 44, no. 1. P. 231–244.
- 44.The Meaning and History of Memes.
URL: <https://www.nytimes.com/2022/01/26/crosswords/what-is-a-meme.html> (дата звернення 30.10.2024)
- 45.The surprising power of internet memes.
URL: <https://www.bbc.com/future/article/20220928-the-surprising-power-of-internet-memes> (дата звернення 30.10.2024)
- 46.What Do You Meme: How Memes Enhance Digital Communication and Culture.
URL: <https://pictory.ai/blog/memes-digital-culture?el=0110&htrafficsource=pictoryblog> (дата звернення 30.10.2024)
- 47.Wiggins B. E., Bowers G. B. Memes as genre: a structural analysis of the memescape. *New media & society*. 2015. Vol. 17, no. 11. P. 1886–1906.
- 48.Zaidi A. S. Memes in Digital Culture. *Communication Today*. 2015. Vol. 6, no. 1. P. 4–120.
- 49.Zhu X. A review of research on the impact of internet memes on ideological and political education. *Lecture notes in education psychology and public media*. 2023. Vol. 27, no. 1. P. 1–6.
- 50.Zittrain J. L. Reflections on Internet Culture. *Journal of Visual Culture*. 2014. Vol. 13, no. 3. P. 388–394.